17007776

Provincie Zeeland

Gedeputeerde Staten

Voorzitter Provinciale Staten van Zeeland
t.a.v. de statengriffier

PROVINCIE ZEELAND
AFD SG AMBT.
AFD ERMIJN pb-ska
DATUM 11 APR. 2017
DOC.NR. 17007776
ZAAK NR.
CLASS.

onderwerp	kenmerk	behandeld door	verzonden
Aanvullend onderzoek 'spiegeling openbaar bestuur'	17007416	drs. J.J.W. Cijsouw (0118) 631472	11 APR. 2017

Middelburg, 11 april 2017

Geachte voorzitter,

Met deze brief willen wij uw Staten informeren over ons voornemen na de zomer een externe commissie van twee personen in te stellen die het komend najaar gesprekken gaan voeren met de dagelijks besturen van de gemeenten, waterschap en provincie om de eerder door BZK opgehaalde beelden in het kader van de proeftuin 'Maak Verschil' te completeren en advies uitbrengen hoe de Zeeuwse gezamenlijke overheden zowel individueel als samenwerkend invulling kunnen geven aan de (toekomstige) opgaven.
Met het oog op de vergadering van de commissie Bestuur op 19 mei a.s. willen wij met deze brief uw Staten in de gelegenheid stellen suggesties aan te dragen.

Met deelname aan de proeftuinen 'Maak Verschil' heeft Zeeland een belangrijke stap gezet in de versterking van de bestuurlijke samenwerking in de regio. De actielijnen van Balkenende vormen voor alle 15 overheden de agenda waarop zij de samenwerking willen baseren. Uitgangspunten bij de samenwerking zijn 'loslaten' het vormen, faciliteren van bestuurlijke aanspreekpunten per onderwerp en aandacht voor gezamenlijke financiering. Zeeland wil daarmee vanuit eigen regie de bestuurskracht vergroten.
De eerste ervaringen hiermee zijn positief en geven ook een basis om op verder te bouwen. De Provincie is bij deze samenwerking niet alleen deelnemer, maar heeft ook tot taak de kwaliteit van het bestuur te bewaken en te bevorderen.

In het coalitieakkoord 'Krachten bundelen' was daarom al het volgende opgenomen:
'We willen in samenspraak met gemeenten en waterschap komen tot het extern laten spiegelen van het openbaar bestuur in relatie tot de maatschappelijke opgaven met als doel een verbetering van de gezamenlijke slagkracht en het laten horen van één Zeeuws geluid richting Den Haag en Brussel met oog voor ieders taak en rol.'

In onze brief van 28 juni 2016 hebben wij uw Staten al geïnformeerd over de mogelijkheid van een koppeling van een 'spiegelonderzoek' aan de pilot binnen het project bestuurlijke vernieuwing ('Maak verschil').
In het kader van de proeftuin 'Maak verschil' heeft BZK afzonderlijke gesprekken gevoerd (een collegetour) met de 13 colleges van b&w en het dagelijks bestuur van het waterschap. De gesprekken zijn eind november 2016 samengevat in bijgaande notitie 'Samenwerken voor de Zeeuwse economie, bevindingen & Bouwstenen College Tour Zeeland'. Hiermee is gedeeltelijk al invulling gegeven aan de spiegeling.

De proeftuin Maak verschil heeft op basis van deze bevindingen een aantal stappen voor 2017 geformuleerd.
De hoofdvraag van de Proeftuin is: hoe kunnen de Zeeuwse overheden zich door (gezamenlijke) besluitvorming en legitimatie zo organiseren dat ze de economische structuur versterken.

De proeftuin 'Maak Verschil' heeft zich gefocust op een beperkt aantal onderwerpen die vanuit de economische structuurversterking zijn aangereikt. Op deze onderwerpen zit relatief weinig onderlinge spanning tussen gemeenten en zijn eenvoudiger gezamenlijk op te pakken. Er zijn echter ook andere onderwerpen, waar blijkt dat het lastiger is om regionaal bestuurskracht te organiseren, zoals bijvoorbeeld zorg, veiligheid, RUD, woningbouw. Het beeld over de vraag hoe de overheden de uitdagingen tegemoet kunnen treden willen we completer maken.
Dit complete beeld is nodig om de overheden voorafgaand aan de raadsverkiezingen in 2018 aanbevelingen te kunnen geven over hoe zij met het oog op de toekomst zowel individueel als samenwerkend invulling kunnen geven aan de (toekomstige) opgaven.

Wij hebben daarom besloten na de zomer, na consultatie van gemeenten, waterschap en uw Staten, een aanvullend onderzoek te initiëren. Omdat het van belang is dat het onderzoek objectief wordt uitgevoerd - mede omdat de provincie ook zelf partij is - is besloten hiervoor een extern bemande commissie in te stellen.
Het is nadrukkelijk niet de bedoeling dat er een uitgebreide 'bestuurskrachtmeting' wordt uitgevoerd. Wel kan er, met oog op de toekomst, nadrukkelijk aandacht zijn voor meer experimentele oplossingen. Lopende issues kunnen aan de hand van enkele concrete casussen aan de orde komen.
Het vertrekpunt van het aanvullend onderzoek is enerzijds de verdiepingsslag op de resultaten van 'Maak verschil' en anderzijds de uitvraag naar de toekomstige uitdagingen in combinatie met de vraag wat de Zeeuwse overheden daarvoor nodig hebben.
Kernwoorden opdracht:

- logische aansluiting (verdieping, verbreding, versnelling) op de opbrengsten van de proeftuin 'Maak verschil' en de daarop vanuit de Tv15 ontvangen reacties;
- open houding;
- mogelijkheden taakdifferentiatie (experimenteerruimte, centrumgemeenten) benutten;
- regionale benadering, vraaggestuurd werken;
- geen blauwdrukken;
- aandacht voor cultuur, structuur én processen;
- stippen op de horizon;
- kansgericht (acute problemen alleen casusgericht benaderen).

Het onderzoek moet uiteindelijk een aantal adviezen/aanbevelingen opleveren waarmee de 15 overheden toekomstgericht mee aan de slag kunnen, zowel individueel als regionaal. Tevens moet het een basis bieden voor het samenwerken vanuit de 3 O's (Overheid, Ondernemer, Onderwijs).

De colleges van b&w en het dagelijks bestuur van het waterschap zijn met een soortgelijke brief geïnformeerd over ons voornemen en ook uitgenodigd commentaar te leveren. De reacties hopen wij via de bijeenkomst van de Tafel van 15 op 10 juni a.s. te vernemen.
Zoals eerder vermeld zijn wij opdrachtgever van het onderzoek en is zoveel mogelijk commitment van de medeoverheden wenselijk.
Wij willen uiterlijk 10 juli 2017 de definitieve opdracht formuleren en deze met een brief delen met de gemeenten, waterschap en uw Staten, en starten met de voorbereidingen van het onderzoek. Uw Staten kunnen de commissievergadering van 15 september 2017 nog gebruiken om de brief te agenderen alvorens wij tot opdrachtverlening overgaan.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en zien uit naar uw reactie.

Hoogachtend,

gedeputeerde staten,

Drs. J.M.M. Polman, voorzitter

A.W. Smit, secretaris

Bijlagen: 1 notitie 'Samenwerken voor de Zeeuwse economie, bevindingen & bouwstenen College Tour Zeeland'

Samenwerken voor de Zeeuwse economie

Bevindingen & Bouwstenen College Tour Zeeland in kader 'Maak Verschil'

Rob van Zwet
Tamieck van Vuuren
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

November 2016

Aanpak

1. Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) heeft in oktober op verzoek van de Stuurgroep Proeftuin Zeeland gesproken met bestuurders van alle Zeeuwse gemeenten, het waterschap en de provincie. Doel is de bekendheid over en betrokkenheid bij 'maak verschil' te vergroten en meer zicht te krijgen op door Zeeland gewenste bestuurlijke vernieuwing in Zeeland in het kader van de economische structuurversterking, inclusief bouwstenen hiervoor .

2. De gesprekken waren openhartig. Veelal was het gehele college aanwezig en soms ook de raadsgriffier. De gesprekken zijn gevoerd op basis van een korte presentatie (zie bijlage 1). Een vertegenwoordiger van het ambtelijk regioteam Proeftuin Zeeland was hierbij ook steeds aanwezig. De voorbereiding bestond uit het doornemen van de collegeprogramma's, in het bijzonder ten aanzien van (economische) samenwerking.

3. Van alle gesprekken zijn bondige verslagen gemaakt, die voor goedkeuring zijn voorgelegd aan de gesprekspartners. Met het regioteam Proeftuin Zeeland is gesproken over de bevindingen en de boodschap van BZK/VNG/IPO aan de Stuurgroep.

Rode draden uit de gesprekken

1. Het rapport van de Commissie Balkenende beschrijft bovenlokale economische opgaven en heeft gezorgd voor focus, momentum en politieke urgentie bij bestuurders. Het is belangrijk deze energie in te benutten en in te zetten op een praktische uitwerking van de actielijnen in het rapport: van praten naar doen. Adagium: "het is nu of nooit voor Zeeland". Wel wordt het advies Balkenende als té abstract ervaren. Ook vinden sommige gesprekspartners het advies niet volledig: agrosector (irt SDR) en GROS worden gemist.

2. Relevant is dat alle Zeeuwse overheden zich committeren aan de actielijnen van Balkenende. Overheden sluiten aan die onderwerpen die hen aangaan. Zij zouden niet als remmende kracht moeten optreden (de gunfactor).

3. Het belang van een gezamenlijke Zeeland brede economische agenda wordt (nog) niet zo ervaren bij de raden. Zij zien niet altijd in de agenda terug wat de meerwaarde is voor de eigen gemeente. De gevoelde urgentie is daar beperkt, aldus de bestuurders. De thematiek staat ver van hen af. De concrete uitwerking van de actielijnen kan bijdragen aan politieke urgentie en breder draagvlak bij ook de raden.

4. Het maken van concrete, doorgerekende business cases is vaak genoemd als route voor concretisering. Daarin zouden bijvoorbeeld ook regionale economische effecten (zoals werkgelegenheid, leefbaarheid) moeten worden betrokken om het draagvlak (verder) te vergroten, in het bijzonder bij de raden.

5. Business cases staat ook het ministerie EZ voor. Aan diverse business cases wordt gewerkt (oa Bèta College). Voor EZ zijn deze echter nog onvoldoende 'hard' om op basis hiervan te kunnen besluiten over inzet van rijksmiddelen (mee koppelen met bestaande programma's en subsidies). De indruk bestaat dat de verwachtingen over en weer (nog) onvoldoende duidelijk zijn. Hierbij speelt bij de Zeeuwse bestuurders de vraag in hoeverre EZ bereid is Zeeland (extra) te ondersteunen

6. Regie op uitvoering van een dergelijk Zeeland brede economische agenda is (nog) niet aanwezig, maar wordt wel gemist. De 'functionele' rationaliteit (wie gaat waarover en is betrokken') gaat in Zeeland veelal voor de substantiële rationaliteit (wat is nodig gezien de opgaven). Op onderdelen is die regie wel zichtbaar, zoals met betrekking tot het Bèta College. Maar ook daar zijn nog verbeterslagen te maken, aldus de gesprekspartners.

7. Er is een gedeeld beeld dat er meer bestuurlijke slagkracht nodig is in Zeeland. Bestuurlijke slagkracht vraagt om leiderschap. Leiderschap binnen Zeeland ligt gevoelig, aangezien een natuurlijk leider (grote stad) ontbreekt en onvoldoende sprake is van onderling vertrouwen. Dit

werkt verlammend, aangezien geen van de overheden uit zichzelf de trekkersrol op zich neemt. Het kan makkelijk als bedreigend worden ervaren: word ik er als gemeente zelf ook beter van of gaat het ten koste van mijn gemeente. Gemeenten laten zich bovendien moeilijk vertegenwoordigen, ook niet door de provincie. De provincie kan overigens ambtelijke capaciteit bieden, wat voor gemeenten veelal lastig is.

8. In de gesprekken kwam naar voren dat een regionaal samenwerkingarrangement 'gebalanceerd' dient te zijn, gebaseerd op zowel het creëren van draagvlak als het kunnen inzetten van 'deblokkeerkracht' vooral als er lastige keuzes moeten worden gemaakt. Adagium: "organiseer vanuit gelijkwaardigheid kracht". Ook is in dit verband gerefereerd aan het bouwen van een "Zeeuwse netwerkorganisatie" (breder dan overheden) met slagkracht. Dit door coalities van 'willers' te formeren rond een opgave.

9. Bijna alle gesprekspartners zijn vanuit het perspectief van slagkracht kritisch over het functioneren van de Tafel van 15. De raden hebben de Tafel van 15 'teruggefloten' daar waar het gaat als platform voor besluitvorming. Het functioneert wel als platform om informatie te delen en beleid en programma's af te stemmen.

10. Deelname van overheden aan een samenwerkingsarrangement mag niet vrijblijvend zijn, aldus de meeste gesprekspartners. Deelnemende overheden dienen 'te leveren': kennis, menskracht, financiën. Op deze wijze wordt ook naar het Rijk gekeken. Het vertrek van de rijksdiensten uit Zeeland, het traject met EZ/Kamp en de proeftuin worden door Zeeland als integraal gezien. Hier zit spanning op.

11. Aan de andere kant is aangegeven dat samenwerking ook een meerwaarde dient te hebben, zowel maatschappelijk als financieel. Die financiële rationaliteit van samenwerking is sterk aanwezig, in het bijzonder bij de raden. Mede hierom kent Zeeland diverse functionele samenwerkingsverbanden.

12. Het eilanddenken staat centraal bij de Zeeuwse regionale samenwerking. Het doorbreken van dit eilanddenken is geen doel op zich, en moet juist worden meegewogen in de toekomstige Zeeuwse samenwerking. Er is besef dat de schaalgrootte cq belanghebbende gemeenten verschilt per opgave.

13. Zeeland kent diverse vormen van regionale samenwerking. Op diverse domeinen gaat dat goed, zoals openbare ruimte. Op het economisch domein lijkt het lastiger te gaan: de rol van overheden is niet altijd onomstreden. Bovendien speelt ook het aspect van onderlinge concurrentie tussen overheden. De 'gunfactor' wordt daarom door de gesprekspartners als beperkt ervaren. Dat een investering in x op locatie y goed is voor geheel Zeeland wordt niet/beperkt ervaren.

14. In Zeeland wordt niet alleen geredeneerd langs de lijn van de eilanden (Zeeuws Vlaanderen, Walcheren en de Bevelanden), maar ook langs de lijn stad - platteland. Dit in termen 'verschil in belangen en mogelijkheden in plaats van dat ze elkaar aanvullen'. Over hoe de stad (met agglomeratievoordelen) en ommeland (met ruimte) elkaar kunnen aanvullen, bestaat in Zeeland (nog) geen gedragen visie, ook niet op eilandniveau.

15. Een aantal keren is naar voren gebracht dat de financiën van relatief kleine stedelijke gemeenten onder druk ligt door hun centrumfunctie. De financiën van plattelandsgemeenten zijn echter veelal rooskleuriger en beter op orde.

16. Betrokkenheid van de raden bij regionale samenwerking is een terugkerend thema. Het is aan bestuurders om de raden hierop mee te nemen, waaronder gezamenlijk. Voorkomen moet worden dat raden een 'tegenkracht' gaan vormen. Ook is genoemd dat politieke partijen als 'dragers' nadrukkelijker bij regionale samenwerking dienen te worden betrokken. Dit met oog gemeenteraadsverkiezingen in 2018. Betrokkenheid van bewoners(groepen) is eveneens als aandachtspunt naar voren gebracht.
17. Er is behoefte aan het delen van ervaringen met netwerksturing uit andere delen van het land, zoals Drechtsteden, Eindhoven, Parkstad, U10, Gelderland.

18. En marge van de gesprekken is gerefereerd aan het thema gemeentelijke herindeling. Dit onderwerp ligt zeer gevoelig in Zeeland. Algemeen gehoord geluid is dat proeftuin dient te gaan over samenwerken en niet over herindelen. Dit is ook de insteek van de Stuurgroep Proeftuin Zeeland.

Bouwstenen voor een vervolg

Hierna wordt een groot aantal bouwstenen genoemd voor een vervolg. Deze zijn veelal door gesprekspartners zelf aangedragen cq geadviseerd.

1. Maak vanuit de actielijnen uit het advies Balkenende de gezamenlijke agenda van alle Zeeuwse overheden en raden met als doel Zeeland brede economische structuurversterking. Dit door overheden en de 3 O's het Actieprogramma te laten onderschrijven, bijvoorbeeld door een Pact of Charter. Daarin kunnen afspraken worden gemaakt over ambities, aanpak, partners, governance en gezamenlijke communicatie. Werk met dit proces toe naar een sfeer van openheid en vertrouwen.

2. De actielijnen dienen nog nader te worden uitgewerkt, ook daar waar al businesscases liggen. Dit wordt inmiddels opgepakt met een (spiegelende) rol voor de Zeeland coördinator. In maart zal een programma beschikbaar zijn. Dan ligt er idealiter ook een governance structuur om deze ambitie waar te maken. Voor benodigd draagvlak is betrokkenheid van de colleges, raden, PS en AV essentieel, evenals de 3 O's. Het gaat in deze fase vooral om proactief communiceren (zie verder onder 12).

3. Maak het experimenteren met bestuurlijke vernieuwing als leertraject (en daarmee veranderopgave) expliciet onderdeel van de taakopdracht van de Taskforce Actieprogramma Structuurversterking en Werkgelegenheid Zeeland. Indien hiervoor wordt gekozen ligt het in de rede een aantal algemene leerdoelen te benoemen, zoals:
    a. leren organiseren van draagvlak en vertrouwen, nodig voor regionale samenwerking.
    b. leren organiseren van strategie en slagkracht binnen een complexe bestuurlijke context: drie overheidslagen (Rijk, provincie en gemeente) en meerdere gemeenten;
    c. leren handelen vanuit gedeelde belangen en kunnen omgaan met verschil aan belangen, en elkaar daarbij wat te gunnen;
    d. leren inrichten van creatieve sturingsarrangementen (netwerksturing) en vernieuwende invulling van de lokale volksvertegenwoordiging (raden en PS)
    e. leren wat samenwerken betekent voor de competenties van bestuurders, raadsleden en ambtenaren. Leer met elkaar de 'taal' van ondernemers, maatschappelijke organisaties en het Rijk en leer te organiseren, partijen en belangen bijeen te brengen.

4. Inventariseer bij de Zeeuwse overheden binnen welke actielijnen de bereidheid bestaat om - niet vrijblijvend – te experimenteren met bestuurlijke vernieuwing en dus te leren. Nodig daarbij tevens betrokkenen uit de hoek van ondernemers en onderwijs en maak gezamenlijke coalities.

5. Omdat het experimenteren met bestuurlijke vernieuwing veel vergt, is veelal meegegeven om niet direct over de volle breedte te experimenteren, maar te starten met een of twee actielijnen, bijvoorbeeld die inhoudelijk het meest concreet en kansrijk zijn. Het laten zien van successen kan bijdragen aan benodigd en dienen als opmaat voor verdere verbreding (groeimodel).

6. Benoem met de deelnemers per experiment het gewenste resultaat in termen van bestuurlijke slagkracht (slagkracht als randvoorwaarde voor succes). Koppel dit aan de geformuleerde leerdoelen en fase waarin het experiment zich bevindt (fase van draagvlak, uitwerking of uitvoering).

7. Betrek bij de nadere inrichting van het experiment de volgende waardevolle suggesties van gesprekspartners die invulling kunnen geven een vorm van programmatische netwerksturing, draagvlak en vertrouwen:

a. Gedeeld trekkerschap; Een gedeeld trekkerschap (overheden, ondernemers en onderwijs) van 'krachtige' personen die elkaar kennen biedt perspectief op succesvolle uitvoering van de actielijn.

b. Selectieve deelname: Alleen de belanghebbende overheden die eigenaarschap voelen en ook echt willen, nemen deel. Waar mogelijk eilandoverstijgend. Indien later meer gemeenten willen aansluiten, dan zou dat moeten kunnen ('instapmodel').

c. Benoem elkaars belangen: De deelnemende overheden benoemen hun belangen (zijn geen standpunten!) en weten waar, hoe en in welke ze met elkaar overeenkomen en op basis daarvan samen willen werken. Betrek hierbij - waar relevant - strategieën hoe Zeeuwse steden (Z4) en hun ommeland elkaar economisch kunnen aanvullen in plaats van elkaar beconcurreren.[1]

d. Deelname niet vrijblijvend: De deelnemende overheden moeten de 'willers' zijn, wat blijkt uit het willen leveren van bijdragen aan de actielijn: via kennis, menskracht, of financiën. Dat draagt bij aan organisatiekracht.

e. Sterke business case: De inhoudelijke onderlegger voor de actielijn zou een sterke business case moeten zijn. Een business case kan tevens dienen voor draagvlak bij raden en als Zeeuwse propositie richting Rijk (koppelen met programma's of subsidies) of Europa. De Zeelandcoördinator kan ingezet hierbij helpen (wat feitelijk al gebeurt)

f. Publiek rendement: Betrek bij de business cases zowel publiek rendement / waarde (vb meer werkgelegenheid) als financiële meerwaarde van samenwerking voor de gemeenten, provincie en waterschap. Deze informatie is vooral ook relevant voor raden.

g. Besluitvorming 'in balans'. Draag zorg voor een sturingsarrangement waarvan zowel draagvlak bij de betrokken overheden (en daarbuiten) als het organiseren van 'deblokkeerkracht' bij moeilijke keuzes moeten worden gemaakt.

h. Hard in uitvoering, licht in samenwerking met volksvertegenwoordigers. Richt de besluitvorming per actielijn op basis van (tijdelijke) programmatische netwerksamenwerking van deelnemende overheden (en andere partijen). Dat vereist een stevige sturing door de deelnemers en vraagt dat raden goed in hun rol worden gebracht. Dat betekent dat de raden, PS en AV goed en vroegtijdig worden 'meegenomen' en op hoofdlijnen 'meesturen'. Belangrijk is vooraf duidelijke afspraken te maken over de taakverdeling, zodat de verwachtingen over en weer helder zijn.[2] Presenteer dit niet als 'grand design', maar ontwikkel stap voor stap en daarmee als ontwikkeltraject.

i. Betrokkenheid maatschappelijke netwerken: Zet actief in op het betrekken van de relevante formele en/of informele netwerken van belanghebbenden rond de opgave: niet alleen bedrijven, organisaties, maar vooral ook politieke partijen, belangengroepen van bewoners etc. Maak concreet hoe ze worden betrokken, waaronder bij de netwerksamenwerking.

8. Betrek de goede ervaringen van bestaande Zeeuwse samenwerkingsverbanden: zoals in het sociaal domein of in de Bevelanden. Inspiratie kan ook worden gehaald uit voorbeelden buiten Zeeland, zoals Eindhoven, de Drechtsteden, Gelderland of Utrecht10.

9. Omdat sprake is van een leertraject, ligt het in de rede dat de voortgang met regelmaat wordt besproken en dilemma's met elkaar worden gedeeld. Dat vereist een open houding binnen een 'veilige omgeving'. Besteed hieraan expliciet aandacht bij de proeftuin.

---

[1] Zie bijvoorbeeld Platform31 "Slagkracht krimpend ommeland en groeiende stad', november 2015

[2] De Wetenschappelijke Board van Platform31 heeft in het rapport "Licht in de samenwerking, 'hard' in de uitvoering' een soortgelijk advies gegeven aan de U10.

10. Monitor met regelmaat de 'Staat van de Zeeuwse Economie' en maak de uitkomsten binnen alle Zeeuwse overheden bespreekbaar. Monitoring biedt goed inzicht in relevante economische indicatoren en mogelijke aangrijpingspunten voor bijsturing van het gehele actieprogramma en zijn onderdelen. Het gaat hierbij in het bijzonder om ambities in relatie tot werkgelegenheid, scholing en productiviteit. Betrek hierbij ook de demografische ontwikkelingen in Zeeland (ontgroening en vergrijzing).[3]

11. Wees duidelijk over de (toekomstige) rol van de Tafel van 15: blijven benutten voor afstemming en informatiedeling. Dat functioneert over het algemeen goed.

12. Maak een strategisch communicatieplan waarin de actielijnen en de proeftuinen een plaats krijgen. Doe dit vanuit het perspectief dat tijdige en goede communicatie bijdragen aan het vergroten van vertrouwen. Richt deze communicatie (gedifferentieerd)op de 3 O's, raden, maatschappelijke organisatie en inwoners.

Aanpalend

'Zeeland tafel '
Met de Tweede Kamer is tijdens het AO Zeeland afgesproken dat Rijk en Zeeland met elkaar aan tafel gaan om verder te verkennen wat het Rijk Zeeland mogelijk kan bieden (volgens het principe van 'mee koppelen'). Met EZ bezien of, en zo ja hoe de proeftuin hier onderdeel van kan uitmaken. Op deze wijze leert ook het Rijk hoe ze meer eenduidig met verzoeken uit de regio kan omgaan.

Mens in het Bestuur/ Raden.
BZK/VNG/IPO nemen het initiatief om ervaringen/voorstellen elders met programmatische samenwerking (zoals bij de U10) op zowel bestuurlijk als ambtelijk niveau te delen met Zeeland. Wat betekent dit voor het samenspel tussen bestuur en raden? Vanuit Democratie & Burgerschap kan desgewenst vraaggericht ondersteuning worden gegeven in de vorm van training en/of intervisie. (nader te concretiseren tussen Zeeland en de directie Democratie en Burgerschap en VNG/IPO).

Herziening financiële verhoudingen:
BZK/VNG/IPO kijken naar wijzen waarop de maatstaven van het Gemeentefonds kunnen worden vereenvoudigd. Zeeland is een bijzonder provincie, in de zin van een groot oppervlak met relatief weinig inwoners. Voor Zeeland geldt bovendien dat de centrumgemeenten relatief klein zijn en voorzieningen relatief veel kosten moeten maken. Dit wordt betrokken bij de uitwerking van bijvoorbeeld de maatstaf centrumfunctie, waarmee gemeenten die een centrumfunctie hebben (omdat inwoners uit andere gemeenten gebruik maken van hun voorzieningen) gedeeltelijk gecompenseerd worden.

Werkconferentie 8 december: leren van andere proeftuinen
Op 8 december 2016 ontmoeten de zes proeftuinen elkaar en wisselen zij ervaringen uit over het in de praktijk toepassen van de aanbevelingen uit het rapport Maak verschil. Samen met andere regio's, wetenschap en bedrijfsleven gaan zij het gesprek aan om inzichten te delen en kennis op te doen. Deze dag is een gelegenheid voor proeftuin Zeeland om haar bevindingen en ervaringen te klankborden bij de andere proeftuinen en te leren van hun ervaringen.

[3] Voorbeelden zijn de Economische Transformatiemonitor Limburg en Alblasserwaard. Ander voorbeeld is 'What Works' in het Verenigd Koninkrijk. Op basis van evaluaties – en dus evidence based – wordt zicht gegeven op het mate van succes van beleid en programma's (www.whatworksgrowth.org)